

ТЕКЕТО

При разглеждането на сакралните топоси и тяхното място във фолклорната история не е възможно да се подминат и топосите, свързани с исляма. Най-разпространен във фолклорната история е топосът *теке* с варианти *теке-то*, *текята*, *тюрге* и др., без понякога да се прави разлика между отделните конкретни култови обекти (Миков 1987, личен архив Експедиция “Тича”: 39).

Местните предания мотивират неговото място в пространството.

Специфично в това отношение е преданието, разказващо историята на текето на Светиилийските възвишения, както и на текето край с. Касъмово (сега Чинтулово). В него е налице адекватен на историческата ситуация динамичен вариант на мотивиране на сакрален топос, съотносим със сакралността на християнството и на исляма.

Ще цитирам един от ранните варианти, записан от Илия Гудев между 1887 и 1889 г. (Гудев 1949: 158) “За Касъмово разказват, че ся намирало теке (Касъм баба). Някой си султан от Генджелийските имал двама братя слуги (Димитър и Илия). Като искал да ги потурчи. Те обаче, като се известили за това, побягнали от него. Затова султана заповядал, дето се стигнат да се убият и гробовете да ся потурчат. Едина от тях Димитър заклали на място на сегашното теке, от което ся нарекли и селото Касъм-баба, а другият Илия на ю-з от Омарчево, дето има днес теке Свети Илия. Разказва ся, че и днес излизал нощя огън и отивал на Св. Илия на текето и до сутринта ся пак връща на Касъмово в текето.” Вариант на това предание публикува и С. Табаков (Табаков 1986: 460–461). Друго предание допълва динамиката в мотивировката на текето на Светиилийските възвишения. “На 200–300 метра от Пет могили има голям бял камък с много красиви и оригинални орнаменти – Бабата. Според преданието камъкът бил хвърлен от Св. Илия от Светиилийските възвишения, уж когато поискали да превърнат неговото оборище в турско теке” (Делирадев 1953: 244).

А според Евлия Челеби, посетил текето през 1652 г., там живял седем години Кадемли баба султан, който бил овчар и свирел на кавал. След смъртта му изградили теке, където всички аяни ходели на поклонение с почит. А над гроба му висял кавал – над главата му (Койчев 1997: 14–15).

А относно текето край с. Касъмово С. Табаков обяснява: “Поради възобновените напоследък вярвания в “житието” на Касъм-Димитър селяните от Касъмово с прошение до Народното събрание сполучиха да обърнат текето в параклис (указ от 15 април 1905 г., Държавен вестник от 14 май с.г., бр.100). На 20 юли, Илинден, по молбата на касъмци сливенският митрополит осветил гробницата и я нарекъл параклис “Св. Илия” (Табаков 1986: 461)

А в мой запис от с. Жълт бряг, направен на 28 юни 2006 г., жител на същото село ми каза, че знае от стари хора, че когато “решават да закрият текето в Касъмово”, го преместват в с. Новачево, в гробището му, където съществува и досега.⁵³